

17. Народна програма // Діло. – 1899. – 16 (28) грудня. – С. 1.
18. Наше мѣщанство // Голось народа. – 1909. – 18 (31) грудня. – С. 2–3.
19. Недоля руська // Руская рада. – 1881. – 18 січня. – С. 4.
20. Санглибаев А. А. Этническое предпринимательство как конфликтогенный фактор / А. А. Санглибаев // Вестник Санкт-Петербургского университета. Сер. 6 : Философия, культурология, политология, право, международные отношения. – 2008. – Вып. 1. – С. 181–187.
21. Głabiński St. Wspomnienia polityczne. Część pierwsza. Pod zaborem austriackim / Stanisław Głabiński. – Pelplin : Nakładem drukarni i księgarni Sp. Z O. ODP., 1939. – 559 s.
22. Skorowidz przemysłowo-handlowy Królestwa Galicyi / Józef Olszewski (red.). – Lwów : Nakł. Ligi Pomocy Przemysłowej, 1913. – Wyd. 2. – 875 s.
23. Tomczyk R. Radykałowie i socjaldemokraci. Miejsce i rola lewicy w ukraińskim obozie narodowym w Galicji 1890–1914 / Ryszard Tomczyk. – Szczecin : ZAPOL, 2007. – 670 s.
24. Wójciński M. Polska a Państwo Żydowskie / Mieczysław Wójciński. – Lwów : Nakładem księgarni polskiej Bernarda Polonieckiego, 1919. – 40 s.
25. Ziobrowski L. Mieszczanstwo polskie Stanisławowa w r. 1913 (Jego siła gospodarcza i znaczenie kulturalne) / Leon Ziobrowski // Księga pamiątkowa mieszczaństwa polskiego w Stanisławowie 1868–1934 / [pod redakcją Dr. Józefa Zelińskiego]. – Stanisławów : Nakładem Zjednoczenia mieszczan polskich w Stanisławowie; Druk St. Chowaniec, drukarnia i litografija w Stanisławowie, 1935. – S. 27–40.

In this paper the phenomenon of the city in the West Ukraine as an object of competition between ethnic politicization of ethnicity. Substantiates the claim that the economic realities of patriarchal structures in the region, the theatre of competition “its” and “alien” performed West-Ukrainian city. Anthology antagonism groups studied chronotope shows politization of discontent, the expansion of inter-competition subjects from bilateral to trilateral format, participate in its equal and different status communities.

Key words: city, ethicizing, the epicenter of conflict, interethnic competition, ethnophors, political actors, West-Ukrainian lands.

УДК 94 (470+477) “1918”

ББК 63.3 (4 Укр) 613

Ярослав Штанько

ВІЙСЬКОВО-ТЕХНІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО БІЛОГО РУХУ ПІВДНЯ РОСІЇ З УКРАЇНСЬКОЮ ДЕРЖАВОЮ (1918 р.)

Стаття присвячена висвітленню основних напрямів і форм співробітництва Української держави з Білим рухом півдня Росії. Доведено, що українська допомога полягала в значних обсягах поставок військового спорядження та зброї, незважаючи на присутність німецького військового контингенту на українській території. Відзначається, що саме підтримка Української держави та німецького командування в найбільш критичний момент існування Білого руху сприяла формуванню на базі донського, кубанського козацтва та Добровольчої армії потужного антибільшовицького блоку.

Ключові слова: Українська держава, Білий рух півдня Росії, антибільшовицький рух, громадянська війна, військово-технічне співробітництво.

У період революційного піднесення, започаткованого Лютневою революцією 1917 р., відбувся бурхливий процес національно-державного відродження народів, поневолених Російською імперією. Це зумовило появу на постімперському просторі нових національних державних утворень. Але вихід Росії з Першої світової війни, а головним чином більшовицький переворот восени 1917 р., стали причиною виникнення руху, який основною метою своєї діяльності вважав відновлення територіальної цілісності та могутності Російської держави. Його консолідуючим ядром стали офіцерство колишньої російської армії, донське й кубанське козацтво.

Учасники Білого руху, тобто Всевелике Військо Донське (далі – ВВД), Кубанська область і Добровольча армія, займали вкрай невігідне стратегічне становище. Вони розташовувались у периферійних районах колишньої Російської імперії, у яких не було достатньо розвинутої промисловості та системи комунікацій [21, с.71]. Україна в цьому відношенні відрізнялася від них. Значний промисловий потенціал і розвинуте сільське господарство могли стати потужною економічною базою Білого руху. Крім того, на

території Української держави знаходилися військові склади колишніх фронтів Першої світової війни, на яких зберігалися вкрай потрібні учасникам антибільшовицької боротьби зброя та матеріали. Гетьманський уряд, усвідомлюючи, що більшовизм є для України небезпечним ворогом, надавав матеріальну підтримку Білому рухові півдня Росії й це стало важливою складовою їх взаємин.

Незважаючи на важливість цього питання, воно залишається практично недослідженим. Сучасні історики торкаються його лише епізодично. Можна виокремити працю П.Пташинського, спеціально присвячену вивченню конкретних форм допомоги Білому рухові з боку Української держави в 1918 р. [18], роботи К.Хмелевського [20], Є.Скляренка [19]. Питання про форми допомоги Української держави Білому рухові торкалися у своїх працях П.Гай-Нижник [15; 16], В.Крупина [17]. Саме тому, зважаючи на недостатню вивченість проблеми, метою статті є дослідження конкретних форм, напрямів та об'ємів військово-технічної допомоги Української держави Білому рухові в 1918 р.

Літом 1918 р., незважаючи на припинення переговорів про форму міждержавного зв'язку, між кубанськими делегатами та представниками гетьманського уряду було досягнуто домовленості про надання військової допомоги Кубані спорядженням і живою силою. На виконання першого пункту цієї неофіційної угоди вже наприкінці червня 1918 р. у розпорядження кубанського уряду з України було надіслано 9,7 тис. гвинтівок, 5 млн набоїв до них і 50 тис. снарядів, у липні – декілька гарматних батарей і кількості кулеметів [10, с.197]. До кінця листопада 1918 р. гетьманський уряд відправив на Кубань 70 тис. снарядів, 20 тис. рушниць та 11 млн набоїв [7, с.358]. Відмітимо, що все це спорядження йшло на озброєння також і Добровольчої армії.

Зауважимо, що активне військово-технічне співробітництво здійснювалось і між ВВД та Українською державою. Початок йому було покладено завдяки діяльності делегації О.Черячукіна та М.Свечина, оскільки їх найважливішим завданням було задоволення потреб Дону у військовому спорядженні та зброї.

Переговори відносно постачання ВВД зброєю О.Черячукін і М.Свечин вели не тільки з військовим міністерством Української держави, а й зі штабом німецьких окупаційних військ в Україні [13, с.175]. Це було пов'язане з тим, що саме від німецького командування залежало вирішення цього питання. На початку червня 1918 р. генерал Гренер віддав наказ командуванню німецькими військами в Таганрозі відносно постачання ВВД зброєю з німецьких військових запасів [13, с.176]. До кінця липня німці передали ВВД 11,5 тис. гвинтівок та 11,5 млн набоїв до них, 46 гармат, 88 кулеметів і 109 тис. артилерійських снарядів різних калібрів [11, с.209].

Із цього третину артилерійських і чверть рушничних набоїв ВВД, без офіційної згоди постачальників, передало Добровольчій армії [11, с.209]. Із цим був пов'язаний характерний епізод. У серпні 1918 р., на черговий закид відносно германофільства, отаман П.М.Краснов із сарказмом відповів: “Так... Добровольча армія чиста й безгрішна... Це я, донський отаман... беру німецькі снаряди та патрони, омиваю їх у хвилях Тихого Дону й незаплямованими передаю Добровольчій армії! Уся ганьба цієї справи лягає на мене!” [11, с.207].

Проблемами відправки ВВД зброї з Української держави безпосередньо займався О.В.Черячукін. Із середини червня 1918 р. питання постачання артилерійського спорядження перейняв на себе відряджений з Новочеркаська генерал-лейтенант барон І.М.Майдель, котрий у роки Першої світової війни був інспектором артилерії Західного фронту [13, с.177]. Уже на початку червня 1918 р. О.В.Черячукін отримав дозвіл від України на відправку в Новочеркаськ 10 млн рушничних набоїв і 28 легких гармат, які не потребували жодної оплати [13, с.176]. У липні того ж року ВВД безкоштовно отримало 76 тис. артилерійських снарядів і 20 аеропланів. Загалом 30 серпня 1918 р. у своєму виступі на засіданні Великого Військового Кола Дону командувач Донською

армією, управляючий військовим і морським відділами уряду генерал-лейтенант С.В.Денисов оприлюднив такі факти: за період із червня по серпень від України отримано 13 млн рушничних набоїв, 79 кулеметів, 13,5 тис. гвинтівок [8]. На початку листопада 1918 р. ВВД отримало ще 3 млн рушничних патронів [19, с.78].

Але з початком антигетьманського повстання під керівництвом Директорії (14 листопада 1918 р.) відправка вантажів військового призначення ВВД стала більш проблематичною. Дезорганізація влади призвела до того, що особисто О.В.Черячукіну доводилося вирішувати питання відправки військового майна безпосередньо з комендантами українських міст [2, арк.47]. Наприкінці листопада 1918 р. видача військового спорядження та зброї зі складів Української держави взагалі була припинена [18, с.309].

Зауважимо, що гетьманський уряд усвідомлював також потребу підтримки Добровольчої армії для, як висловився останній прем'єр-міністр Української держави С.М.Гербель, “загальної боротьби проти більшовиків та відтягнення більшовицьких сил від кордонів України” [18, с.320]. Не маючи власної армії, Україна не чинила особливих перепон вербувальним центрам Добровольчої армії, принаймні до літа 1918 р. Такі центри існували по всіх великих містах Української держави [5, л.1], користуючись таємною, а то і явною підтримкою місцевих українських властей. Так, добровольчий центр у Катеринославі очолював Д.П.Перфільєв – інспектор гетьманської Державної варти, а місцевий губернський староста – генерал-майор Черніков – активно сприяв його діяльності [6, л.2, 3].

Уряд Української держави також мав наміри надати матеріальну підтримку Добровольчій армії. Зокрема, харківський губернський староста С.О.Шидловський, відряджений до керівництва Добровольчої армії наприкінці жовтня 1918 р., мав на меті передати пропозицію гетьмана – розпочати прямі поставки зброї й спорядження в обмін на відмову від союзницької орієнтації й нейтралітет стосовно Німеччини. Ці умови командуванням Добровольчої армії були відхилені [4, арк.8]. Розглядалось і питання про надання фінансової допомоги. Так, 27 листопада 1918 р. міністр фінансів А.К.Ржепецький доповів на засіданні гетьманського уряду про прохання Добровольчої армії асигнувати їй 10 млн карбованців. Урядом було ухвалено, що гроші можливо виділити “за умов, які підтримують інтереси України в її загальній з другими державами боротьбі проти більшовиків”. 30 листопада ця постанова Ради Міністрів була затверджена П.П.Скоропадським [16, с.124].

Сприяючи в отриманні учасниками Білого руху військового спорядження та зброї, надаючи їм економічну допомогу, український уряд не обмежився цими кроками. Улітку 1918 р. у гетьманських урядовців виник план десантної операції українських військ на Кубань, наслідком якої стало б визволення останньої від більшовиків. Передбачалося, що Окрема Запорізька дивізія, якою командував генерал-майор З.Г.Натієв (Натієв), висадиться на кубанське узбережжя та розпочне подальше просування вглиб Кубанської області за підтримки місцевих повстанців. Гетьманський уряд здійснив низку кроків, спрямованих на здійснення цього наміру: було досягнуто згоди німецького командування, в оперативному підпорядкуванні якого перебувала Запорізька дивізія, відпущено необхідні кошти. Однак, писав Д.Дорошенко, саботаж, а найімовірніше зрада одного із чиновників українського військового міністерства привели до зриву операції [10, с.197–198]. Випередивши українців у часі, частини Добровольчої армії та кубанців захопили 16 серпня 1918 р. столицю Кубанської області – Катеринодар.

Проте, на нашу думку, причин провалу десанту на Кубань було значно більше, ніж зрада однієї, нехай і високопоставленої, людини. Загалом, десантна операція українських військ на Кубань, з огляду на обставини, що склалися літом 1918 р., була неможливою.

Перш за все необхідно мати на увазі те, що Кубань не була готова до приходу українських, а за ними (імовірно) і німецьких військ. Кубанські політичні кола неоднозначно ставилися до України, тому важко було очікувати від них одностайної підтримки. Населення регіону не могло підняти організоване повстання, спрямоване на підтримку українських військ, оскільки проукраїнські діячі Чорноморської губернії, згуртовані в Чорноморську українську раду, отримуючи моральну та матеріальну допомогу гетьманського уряду, зосередилися виключно на культурно-просвітницькій роботі [3, арк.9]. Тобто оволодіти Кубанською областю українські війська, можливо, і змогли б, а от утримати її навряд чи вдалося б.

Варто врахувати також і військову слабкість Української держави. Окрема Запорізька дивізія, призначена для висадки, була чи не єдиним боездатним формуванням гетьмана. Однак у період активної підготовки до десанту, тобто в червні-липні 1918 р., у ній відбувалися процеси, які не могли не вселити в українських урядовців сумніви щодо її надійності. Як повідомляв у першій половині червня харківський губернський староста, частини дивізії З.Г.Натієва перебували в стані морального розкладу, займалися незаконними реквізиціями й антиурядовою пропагандою. Староста навіть був змушений звернутися до німецьких властей на Харківщині з проханням роззброїти одну з бригад дивізії З.Г.Натієва. Останню врятувало лише особисте втручання прем'єр-міністра Української держави Ф.А.Лизогуба, котрий категорично заборонив роззброювати будь-які формування з дивізії З.Г.Натієва [1, арк.2–3]. Тобто український уряд навряд чи міг серйозно покладатися на Запорізьку дивізію, а окремий Чорноморський кіш, який призначався для відправки в Чорноморщину, знаходився на початковій стадії формування [12, с.369].

Зрештою, на контроль над Кубанню претендувала не тільки Українська держава. Певні плани щодо регіону виношувало й командування Добровольчої армії. Так, 28 травня 1918 р. у станиці Маничській відбулася об'єднана нарада керівництва Добровольчої армії та донського командування, у ході якої отаман П.М.Краснов запропонував добровольцям завдати спільного удару на м. Царицин. Захоплення міста, у якому було багато військових підприємств і запасів, надало б Добровольчій армії необхідну матеріальну базу, забезпечило б армії контакт із повсталими чехословаками та відрізало б від більшовиків увесь південь [14, с.117]. План П.М.Краснова був достатньо реальним і вигідним для добровольців, однак А.І.Денікін надав перевагу кубанському напрямку через ефемерні міркування про встановлення зв'язку із союзниками, у разі захоплення регіону, і можливість саме тут отримувати поповнення з України, Кавказу, Кубані тощо [9, с.561]. З огляду на стратегію продовження антибільшовицької боротьби, це виглядало безглуздя, однак мало сенс із точки зору збереження територіальної єдності Росії. Має рацію, на нашу думку, сучасна дослідниця А.Процик, котра підкреслює, що об'єднання Кубані з Україною, на випадок успішного завершення десантної операції, посилювало б позиції Німеччини на північно-східному узбережжі Чорного моря, зміцнювало б Українську державу та, одночасно, позбавило би Білий рух значної частини військ [22, р.64]. Це становило більшу небезпеку, як вважав А.І.Денікін, ніж більшовизм, тому 22 червня 1918 р. Добровольча армія та кубанці покvapливо вирушили в Другий Кубанський похід. Він засвідчив, що для керівництва армії пріоритетнішими були не стільки успіхи в антибільшовицькій боротьбі, скільки ліквідація відцентрових тенденцій у межах колишньої Російської імперії. У такому разі українська присутність на Кубані значно ускладнила б політичну ситуацію, посилювала ймовірність прямого зіткнення з добровольцями, можливо, і з ВВД, яке загрозувало непередбачуваними наслідками.

Отже, цілий комплекс причин заважав початку й успішному розвитку десантної операції українських військ на Кубані. Важко однозначно сказати, чи розуміли це гетьманські урядовці, однак зволікання з початком операції все ж свідчить про наявність сумнівів в її організаторів.

Таким чином, військово-технічна й економічна підтримка українським урядом учасників Білого руху півдня Росії відіграла важливу роль. Україна володіла військовими складами колишніх російських фронтів часів Першої світової війни, значним економічним потенціалом і тому її допомога для Білого руху, який опинився на промислово нерозвинутій периферії колишньої Російської імперії, була досить ваговою. Саме підтримка Української держави та німецького командування в найбільш критичний момент існування Білого руху сприяла формуванню на базі донського, кубанського козацтва та Добровольчої армії потужного антибільшовицького блоку.

1. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі – ЦДАВО України), ф. 1325. Канцелярия Харьковскаго губернскаго старосты, оп. 1, спр. 70. – 75 арк.
2. ЦДАВО України, ф. 3766. Міністерство закордонних справ Української Держави, оп. 1, спр. 130. – 59 арк.
3. ЦДАВО України, ф. 3766. Міністерство закордонних справ Української Держави, оп. 1, спр. 141. – 93 арк.
4. Центральний державний архів громадських об'єднань України, ф. 5. Комиссия истории Гражданской войны при ЦК КП(б)У, оп. 1, спр. 148. – 56 арк.
5. Российский Государственный военный архив (далі – РГВА), ф. 40308. Коллекция документов белогвардейских объединений, соединений, частей и учреждений “Особая VARIA”, оп. 1, д. 18. – 4 л.
6. РГВА, ф. 40238. Особое отделение отдела Генерального Штаба Военного управления при Главнокомандующем ВСЮР, оп. 1, д. 48. – 119 л.
7. Стенографический отчет пленарных заседаний Кубанской Чрезвычайной Краевой Рады созыва 28-го октября 1918 года. – Екатеринодар : Типография Кубанского Краевого правительства, 1918. – Ч. III. – С. 320–480.
8. Отчет о Большом Войсковом Круге Дона. Заседание 17 августа // Россия (Екатеринодар). – 1918. – 25 августа (7 сентября).
9. Деникин А. И. Очерки русской смуты : в 3 кн. / А. Деникин. – М. : Айрис-пресс, 2003. – Кн. 2. – Т. 3 : Белое движение и борьба Добровольческой армии (май – октябрь 1918 года). – 736 с.
10. Дорошенко Д. Історія України (1917–1923 рр.) : у 2 т. / Д. Дорошенко. – Нью-Йорк : Булава, 1954. – Т. 2 : Українська Гетьманська Держава 1918 р. – 424 с.
11. Краснов П. Н. Всевеликое Войско Донское / П. Н. Краснов. // Архив русской революции : в 22 т. – Т. 5. – М. : Терра, Политиздат, 1991 / репринт. изд. : Берлин, 1922. – С. 190–321.
12. Скоропадський П. Спогади. Кінець 1917 – грудень 1918 / П. Скоропадський; [гол. ред. Я. Пеленський]. – К. ; Філадельфія, 1995. – 495 с.
13. Черячукин А. Донские делегации на Украину и в Берлин в 1918–1919 гг. / А. Черячукин // Донская летопись : сб. материалов по новейшей истории Донского Казачества со времени Русской революции 1917 года. – Белград : Изд-во Донской исторической комиссии, 1924. – Вып. 3. – С. 163–231.
14. Венков А. В. Белые генералы (Корнилов. Краснов. Деникин. Врангель. Юденич) / А. В. Венков, А. В. Шишов. – Ростов н/Д : Феникс, 2000. – 416 с.
15. Гай-Нижник П. П. Таємні видатки Гетьманату П. Скоропадського / П. П. Гай-Нижник // Київська старовина. – 2000. – № 4. – С. 44–51.
16. Гай-Нижник П. П. Фінансові відносини Гетьманату 1918 року з частинами колишньої Російської імперії / П. Гай-Нижник // Фінанси України. – 2000. – № 2. – С. 120–124.
17. Крупина В. О. Білий рух в Україні (1917–1920 рр.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / В. О. Крупина ; НАН України, Ін-т історії України. – К., 2005. – 225 с.
18. Пташинський П. Організація збройних сил української і російської контрреволюції та бюджет гетьманщини (1918 р.) / П. Пташинський // Архів Радянської України. – К. : Партвидав “Пролетар”, 1932. – № 4/5. – С. 292–334.
19. Скляренко Є. Боротьба трудящих України проти німецько-австрійських окупантів і гетьманщини в 1918 році / Є. Скляренко. – К. : АН УРСР, 1960. – 284 с.
20. Хмелевский К. А. Крах красновщины и немецкой интервенции на Дону (апрель 1918 – март 1919 года) / К. А. Хмелевский. – Ростов н/Д : Изд-во Ростовского ун-та, 1965. – 226 с.
21. Цветков В. Ж. Белое движение в России. 1917–1922 годы / В. Ж. Цветков // Вопросы истории. – 2000. – № 7. – С. 56–73.
22. Procyk A. Russian Nationalism and Ukraine. The Nationality Policy of the Volunteer Army during the Civil War / A. Procyk. – Edmonton ; Toronto : Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, 1995. – 202 p.

The article is devoted to the investigation of the main trends and forms of the cooperation of the Ukrainian State and the White Movement of the South of Russia. It has been proved that Ukrainian help consisted in the considerable delivery of military weapons, though the Germans were on the Ukrainian territory. It is mentioned that it was the support of the Ukrainian State and the German headquarters during the most critical moment of the White Movement's existence that influenced the formation of the strong anti - bolshevist block on the basis of Don and Kuban Cossaks and Voluntary army.

Key words: *Ukrainian State, White movement at the south of Russia, anti-Bolshevist movement, civil war, military-technical cooperation.*

УДК 655.41 “1939-1945” (091)

ББК 63.3 (4 Чех)

Лариса Головата

НАВЧАЛЬНО-ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ТЕХНІЧНО-ГОСПОДАРСЬКОГО ІНСТИТУТУ ПОЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ В ПОДЕБРАДАХ У ПЕРІОД ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

У статті розкрито зміст роботи Українського технічно-господарського інституту в Подєбрадах у роки Другої світової війни; механізм випуску, поширення, цензурування видань; взаємини видавців з контролюючими органами окупаційних властей у Празі.

Ключові слова: *Друга світова війна, Протекторат Чехії і Моравії, Генеральна губернія, українська еміграція, видавничий процес, навчальна література, освітні установи.*

Кількаетапне розчленування Чехо-Словаччини (відторгнення Судетів на основі Мюнхенської угоди між лідерами Німеччини, Великобританії, Франції та Італії, надання автономії Словаччині й Підкарпатській Русі, передача Тешинської області Польщі, проголошення незалежної Словацької Республіки та передача Угорщині південних районів Словаччини й південно-західних територій Закарпаття), тобто послідовні дії, спрямовані на переділ та упокорення Чехо-Словацької Республіки, призвели, урешті, до заснування 15 березня 1939 року за особистим наказом Гітлера маріонеткової держави під назвою Протекторат Чехії і Моравії. Відтак велику культурно-освітню базу, розбудовану численними іммігрантами зі сходу в міжвоєнний час, очікувало адаптування до умов нового державно-адміністративного утворення. Під час війни культурний потенціал української еміграції втілювали Український вільний університет, Музей визвольної боротьби України, Українське історико-філологічне товариство, Культурно-наукове видавництво при Українському національному об'єднанні в Празі, видавничі фірми (“Колос”, “Пробоем”, Юрія Тищенка). Серед згаданих осередків Український технічно-господарський інститут (УТГІ) мав свою незаперечну специфіку. Це був вищий навчальний заклад політехнічного профілю, що постав як підрозділ Української господарської академії в Подєбрадах (УГА), заснованої 16 травня 1922 р. для фахового доучування молодших членів еміграції, які полишили батьківщину, не закінчивши студій. Створення УТГІ було викликane прагненням зберегти політехнічну освіту в еміграції всупереч економічній кризі кінця двадцятих, через яку чеський уряд спочатку скоротив фінансування, а потім і ліквідував УГА.

Картину розвитку установ Чехо-Словаччини, у тому числі й УТГІ, з використанням архівних джерел відтворили В.Ульяновський і С.Ульяновська [17]. М.Зайцев запропонував періодизацію, яка враховує відмінності різних етапів розвитку УГА й УТГІ [11]. Опираючись на неї, назвемо сутнісні моменти інституційної історії обох установ. На першому етапі (1922–1935) УГА отримала державну фінансову підтримку, усталила структуру (3 факультети, 59 кафедр), сформувала викладацький і студентський контингенти, а тому могла провадити навчальну (аудиторну й заочну), науково-дослідну й видавничу роботу в найбільшому обсязі. На другому (1935–1945) – у зв'язку з припиненням фінансування й формальним закриттям, установа перетворилася на ви-